

ONDERWERP
aanvulling planMER Omgevingsvisie Gooise Meren - CONCEPT

PROJECTNUMMER
30083794

DATUM
11 juli 2022

ONZE REFERENTIE
D10055933:27

VAN
Frans Dotinga

AAN
Antoinette Soede en Marcel van Veen

KOPIE AAN
Jasper van Bruchem

----- CONCEPT -----

0. Inleiding

Op 5 juli 2022 is de toetsing van het planMER Omgevingsvisie Gooise Meren gepubliceerd door de Commissie voor de m.e.r. (zie <https://www.commissiemer.nl/adviezen/3665>). De Commissie constateert drie tekortkomingen in het planMER. Aan Arcadis is per e-mail op 30-6-2022 07:09 door mevrouw Antoinette Soede opdracht gegeven om twee van deze tekortkomingen te repareren. Deze memo geeft hiervoor de informatie. De gemeente Gooise Meren organiseert dat deze informatie wordt opgenomen in de aanvulling op het planMER.

De twee tekortkomingen die in deze memo aan de orde komen zijn:

1. Citaat: *De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voordat wordt besloten over de omgevingsvisie, de ambities op het gebied van woningbouw, biodiversiteit, openbaar groen, landschap, mobiliteit en recreatie te kwantificeren door deze te vertalen naar ruimteclaims. Voldoende is om daarbij een 'ordegrootte' te bepalen. Op basis daarvan kunnen aanvullende botsproeven worden gedaan en keuzes worden gemaakt over het combineren van functies en/ of het stellen van prioriteiten.*
2. De tweede tekortkoming wordt door de gemeente Gooise Meren opgepakt.
3. Citaat: *De Commissie onderschrijft niet de conclusie uit de Passende beoordeling dat er vanwege woningbouw geen risico's zijn op negatieve gevolgen op habitats en soorten in de omliggende Natura 2000-gebieden. Zij adviseert om bij het besluit over de omgevingsvisie mee te wegen dat weldegelijk sprake kan zijn van negatieve gevolgen en dat de uitvoerbaarheid van het voornemen niet gewaarborgd is, omdat niet is voldaan aan de Wet natuurbescherming. Dat is een groot risico voor de nadere besluitvorming over de woningbouwprojecten.*

1. Kwantificering ruimteclaims

1.1 Ruimte-informatie in planMER

In het planMER is in paragraaf 6.1 en in figuur 63 reeds een indicatie gegeven van enkele prominente ruimtevragers. Dit wordt hier eerst opnieuw getoond, waarbij duidelijk wordt dat het 'puzzelen met de ruimte' wordt. In de opsomming van de Commissie voor de m.e.r. zijn enkele mogelijke ruimtevragers niet genoemd, namelijk fotovoltaïsche energie (zonnepanelen) en werklocaties. Deze zijn wel van belang voor de ruimtevraag en hebben wel al in het planMER aandacht gekregen:

- De getoonde ruimtevraag voor werklocaties in het planMER geeft aan hoeveel ruimte er nodig is voor een ambitie om evenveel banen te kunnen faciliteren als er werkzame personen zijn in de gemeente Gooise Meren, hetgeen betekent dat de gemeente ruimte voor 10.000 banen zou moeten faciliteren.
- De omvang van zonnepanelen geeft aan hoeveel oppervlakte nodig is om in 2040 evenveel duurzame elektriciteit op te wekken als de verwachte stroomvraag in de gemeente voor dat jaar.
- De omvang van de woonopgave geeft aan hoeveel woningen er nodig zijn om aan de kwantitatieve vraag van 3.000 woningen te voldoen, alsook om aan de vraag te voldoen aan de vraag naar zorgwoningen, die zich in de

periode tot 2040 gaat ontwikkelen tot een totaal van ongeveer 2.100 woningen. Dit onderwerp wordt nader uitgediept in deze memo, onder andere vanwege de aandacht die de Commissie voor de m.e.r. hierop vestigt.

Figuur 1: Een inschatting van de benodigde ruimte voor verschillende maatschappelijke opgaven, op schaal weergegeven (bron: planMER Omgevingsvisie Gooise Meren (Arcadis, 8 maart 2022).

1.2 Aanvullende analyse ruimteclaims

Van de door de Commissie voor de m.e.r. gevraagde ruimteclaims is die voor woningbouw met voorzieningen verreweg de grootste. Om deze reden is hier nadrukkelijk verder aandacht aan besteed in deze memo. Binnen de ruimteclaim voor woningbouw zijn meteen ook de ruimteclaims voor openbaar groen en aan woningbouw gerelateerde ruimte voor infrastructuur ondergebracht. Dit omdat bij woningbouw deze ook direct ingepland worden. Voor zover er vanuit de andere ambities ook ruimteclaims zijn te verwachten, zijn deze hieronder ook toegelicht.

1.2.1 Woningbouw, openbaar groen en gerelateerde mobiliteit

In de regio Gooi en Vechtstreek hebben partijen in het *Regionaal Woonakkoord* (Regio Gooi en Vechtstreek, Provincie Noord-Holland en acht gemeenten, 11 mei 2021) de ambitie vastgelegd 11.500 nieuwe woningen toe te voegen tot 2040. De meeste daarvan zijn nodig in de eerste planningstermijn (tot 2030) – gemiddeld 950 woningen per jaar.

Het aantal woningen dat in de gemeente Gooise Meren de komende jaren gerealiseerd wordt, staan in de monitor plancapaciteit van alle gemeenten in Noord-Holland. De laatste beschikbare monitor dateert van juli 2021 (Regio Gooi en Vechtstreek, juli 2021: *Plancapaciteit 2021 regio G&V*). Daarin geeft de gemeente Gooise Meren een 'harde' plancapaciteit op van 1215 woningen en een 'zachte' plancapaciteit van 1391 woningen. Vanaf dat moment zitten dus voor de gemeente Gooise Meren 2606 woningen in de planning tot 2040, de meeste daarvan zijn nodig in de eerste planningstermijn (tot 2030).

De term 'harde plancapaciteit' wordt verschillend opgevat, maar de gehanteerde definitie is dat er een bestemmingsplan ligt dat onherroepelijk is. Voor de grote woningbouwprojecten gaat het bij de gemeente Gooise Meren dan om De Krijgsman en om Crailo (bron: www.ruimtelijkeplannen.nl). De reeds gebouwde en bewoonde woningen voor De Krijgsman en Crailo zijn op grond van het BAG-bestand van 2017 tot 2021 in beeld gebracht (BAG = Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) – Kadaster). Hiervan is verondersteld dat ze niet meer onderdeel uitmaken van de harde plancapaciteit van de monitor van juli 2021, want ze zijn gerealiseerd. Het aantal woningen en bijkomende ruimtebeslag van nog te bouwen woningen in De Krijgsman en Crailo ligt vast in bestemmingsplannen. Hiervan wordt verondersteld dat ze in de voorgenomen dichtheden gebouwd worden, dus dat de gemeente Gooise Meren de stedenbouwkundige opbouw niet openbreekt.

De gemeente Gooise Meren heeft ook een derde grote woningbouwlocatie in behandeling, de BORgronden. Voor woningbouwlocatie BORgronden ligt er nog geen onherroepelijk bestemmingsplan. Wel is er een door de gemeenteraad vastgesteld *Stedenbouwkundig Programma van Eisen* (Buro SRO, 14 februari 2020), afgekort SPvE. Hieruit blijkt dat het programma bestaat uit 440 woningen, waarvan 80 sociaal, 100 in de middeldure huur en koop, en 260 woningen in de dure koop.

Tabel 1: Overzicht woningbouw in de gemeente Gooise Meren op basis van Woonvisie Gooise Meren 2017-2025, Plancapaciteit 2021 regio Gooi en Vechtstreek, bestemmingsplannen Krijgsman en Crailo, en Stedenbouwkundig Programma van Eisen BOR gronden.

Locaties woningen		Gebouwd 2017-2021	Gepland 2021+	Ruimtebeslag in hectare	Woningen per hectare
Muiden	Krijgsman	542	758	71,5	18,2
Muiden	Muiden overig	167	114	Verschilt per project	Verschilt per project
Bussum	Crailo (deels in gem. Gooise Meren)	0	250	11,5	21,7
Bussum	Bussum overig	115	441	Verschilt per project	Verschilt per project
Naarden	BORgronden	0	440	14,2	31,0*
Naarden	Naarden overig	82	-95**	n.v.t.	n.v.t.
Locatie onbekend			603	Verschilt per project	Verschilt per project
Totaal gepland 'harde' en 'zachte' plannen			2606	Verschilt per project	Verschilt per project
Waarvan gepland 'zachte' plannen, excl. BOR gronden			1158	Verschilt per project	Verschilt per project
Waarvan gepland 'zachte' plannen, incl. BOR gronden			1598	Verschilt per project	Verschilt per project

*Deze woningdichtheid is hoger berekend dan het SPvE BORgronden aangeeft: "Een gemiddelde bebouwingsdichtheid van circa 25 tot 30 woningen per hectare waarbij op de delen van het plangebied waar het goedkope segment wordt geprojecteerd de dichtheid maximaal 35 mag bedragen."

**Negatief want de planning in SPvE BORgronden is groter dan de planning voor heel Naarden in 2017 was. Dit heeft geen invloed op de plancapaciteit die de gemeente Gooise Meren had opgegeven in de monitor en wordt dus niet meegerekend.

Naast de 'harde' plannen, is met name interessant hoe de gemeente Gooise Meren de overige woningbouw wil invullen die vallen onder de 'zachte' plannen, en tevens hoe ze in de verdere toekomst wil omgaan met woningbouwplannen. Immers, dit is bepalend voor het ruimtebeslag. Dit betreft (vooralsnog) de BORgronden en alle overige (kleinere) locaties in de gemeente die al in beeld zijn, of nog in beeld komen. Behalve voor Krijgsman en Crailo heeft de gemeente Gooise Meren dus de keuze hoe zij de resterende woningbouwopgave gaat invullen, met welke dichtheden en resulterend ruimtebeslag.

De *Woonvisie Gooise Meren 2017-2025* (Gemeente Gooise Meren, mei 2017) geeft aan waar de gemeente zich op richt:

- De gemeente wil de zachte plannen sturen naar ombuiging richting 1/3 betaalbaar, met inachtneming van juridische, ruimtelijke en financiële randvoorwaarden. Voor toekomstige plannen (die overigens buiten deze analyse blijven) is het gemeentelijke uitgangspunt dat er 1/3 betaalbaar is. Conform de definities van de regionale

woonvisie gaat het om huurwoningen tot de liberalisatiegrens (€ 710,68, prijspeil 2017) en koopwoningen tot maximaal € 180.000,-. Aangezien de vraag naar betaalbare woningen onverminderd aanhoudt, is de verwachting dat de gemeente in een toekomstige woonvisie het contingent betaalbare woningen zeker niet naar beneden gaat bijstellen.

- Verder constateert de gemeente dat de huishoudens gemiddeld genomen kleiner worden. De gemeente wil prestatieafspraken maken met corporaties en huurders, onder andere over het op peil houden van de sociale huurvoorraad en ontwikkeling van de bestaande voorraad richting kleiner, meer gelijkvloers en duurzamer.
- De woonvisie geeft tot slot ook aan dat de woningvoorraad kan groeien door nieuwbouw, maar ook door aanpassingen in de bestaande woningvoorraad (splitsing) of door transformatie van bijvoorbeeld kantoren of maatschappelijk vastgoed. Regionaal is afgesproken dat 20% van de uitbreiding van de woningvoorraad wordt gerealiseerd door woningtoevoegingen anders dan nieuwbouw.

Voor de kwantificering van de ruimtevraag is de woningdichtheid van belang. In het Amsterdamse referentiemodel wordt gewerkt met de volgende woningdichtheden:

- 20 woningen per hectare – groen-blauwe wijken, qua dichtheid en woonmilieu grofweg vergelijkbaar met Muiderberg;
- 35 woningen per hectare – gemengd stedelijk, qua dichtheid en woonmilieu grofweg vergelijkbaar met de wijken rondom het centrum van Bussum zoals Spiegelzicht;
- 60 woningen per hectare – centrumstedelijk, deze woningdichtheden passen bij woonmilieus waar hoogbouw in de vorm van appartementencomplexen van drie á vier verdiepingen. Deze woonmilieus zijn er in de huidige situatie in de gemeente Gooise Meren nog niet op grote schaal.

De segmentering uit de Woonvisie is hier het uitgangspunt, maar de gemeente kan op veel plekken onvoldoende sturen op de woningdichtheid. Vrijkomende locaties vragen om maatwerk en zijn vaak geen gemeentelijk eigendom, waardoor de gemeente voor een groot deel afhankelijk is van projectontwikkelaars.. Maar daarover doet de woonvisie geen expliciete uitspraken, oftewel de gemeente kan hierin nog kiezen. Er is ten behoeve van de ruimtevraag voor woningbouw met drie woondichtheden gerekend, namelijk 20, 35 en 60 woningen per hectare. Woningdichtheden van 20 woningen per hectare zijn onrealistisch laag, zeker gezien het streven van de gemeente om de woningopgave in te vullen door middel van inbreiding. Een realistischer beeld van de woningdichtheid is waarschijnlijk rond 35 woningen per hectare; er is momenteel weinig hoogbouw in de gemeente Gooise Meren, maar ze heeft aangegeven daarvoor open te staan en in ieder geval de discussie te willen voeren. Lokaal (bijvoorbeeld in het centrum van Bussum) zou de woningdichtheid dus op kunnen lopen tot richting 60 woningen per hectare. Bijgaande referentiebeelden geven een artist impression van deze woningdichtheden.

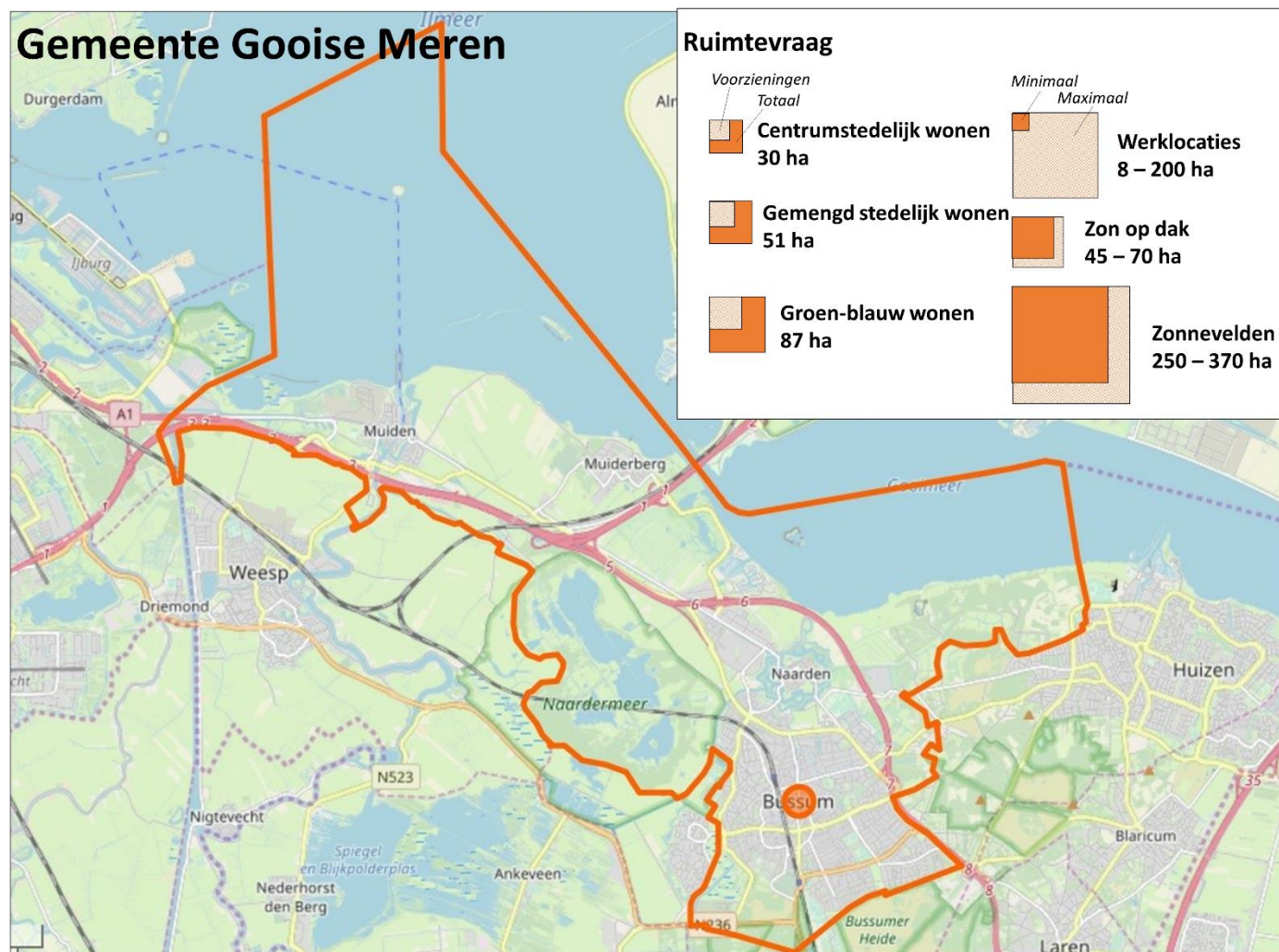
Omdat woningbouw gepaard gaat met de behoefte aan maatschappelijke voorzieningen, is bij de berekeningen ook rekening gehouden met de ruimte die hiervoor nodig is. Dit leidt tot een lichte opslag van het ruimtebeslag. Dit is gedaan met de *Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen* (Gemeente Amsterdam, 9 januari 2018). De Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen (2018) beschrijft hoeveel ruimte er in een nieuwgebouwde wijk nodig is voor maatschappelijke voorzieningen. Voorzieningen die onderdeel van de referentienorm zijn, zijn onderwijs, jeugd, zorg, basisvoorzieningen, kunst & cultuur, groen, spelen en sport. Met behulp van de referentienorm wordt uitgerekend hoeveel extra vierkante meters van welke voorzieningen er nodig zijn bij de realisatie van een x-aantal nieuwe woningen, rekening houdend met het verschil tussen voorzieningen die in elke buurt moeten zijn voor goed functioneren en bovenwijkse behoefte, en verschillende woonmilieus: centrum stedelijk (hoge dichtheid, functiemenging, (inter)nationale functie), gemengd stedelijk (levendig, gemengd wonen en niet-wonen), en groen/blauw (rustig, voornamelijk wonen, perifeer).

De Amsterdamse referentienorm is niet één-op-één overgenomen voor de situatie in de gemeente Gooise Meren. Omdat de situatie voor Amsterdam afwijkt van Gooise Meren, in de zin dat de laatste gemeente groener is opgezet, is daarbovenop nog rekening gehouden met een opslag van 15% openbaar groen. Dit sluit aan bij de norm van 15% openbaar groen die in Buitenruimte in Beeld (2020) opgenomen is. In dit beleidsstuk is ook de ambitie opgenomen om bij nieuw te ontwikkelen woongebieden 12% van de ruimte in te richten als open water. Ook deze opslag is doorgevoerd in de referentienorm. Tot slot heeft de gemeente de ambitie om 5 tot 10% van de ruimte in te richten als formele of informele speelruimte. Daarom is er tot slot ook een opslag van 10% voor speelruimte gehanteerd.

Tabel 2: Benodigde ruimte (zonder Krijgsman, Crailo, BORgronden).

Woningdichtheid Oppervlakten alle gegeven in hectaren	Centrum-stedelijk (hoogbouw) (60 woningen / hectare)		Gemengd stedelijk (35 woningen / hectare)		Groen-blauw (20 woningen / hectare)	
	Oppervlakte woningbouw	Oppervlakte aan voorzieningen in 3 etages, A'damse norm)	Oppervlakte woningbouw	Oppervlakte aan voorzieningen in 2,5 etages, A'damse norm)	Oppervlakte woningbouw	Oppervlakte aan voorzieningen in 2 etages, A'damse norm)
Muiden	1,9	0,3	3,3	0,4	5,7	0,5
Bussum	7,4	1	12,6	1,5	22	2
Naarden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Locatie onbekend	10	1,6	17,2	2,2	30,2	3
Subtotaal	19,3	2,9	33,1	4,1	57,9	5,5
Extra 15% openbaar groen		3,3		5,6		9,5
Extra 12% open water		2,6		4,5		7,6
Extra 10% speelruimte		2,2		3,7		6,3
Totaal incl. openbaar groen		30,4		50,1		86,8

In figuur 2 is het ruimtebeslag voor de woningbouw weergegeven. Hierop staan van noord naar zuid in oranje de drie locaties Krijgsman, BORgronden en Crailo (tezamen 97,2 hectare), en de blokken geven aan wat het aanvullende ruimtebeslag is bij woningdichtheden van 60, 35 en 20 woningen per hectare. Deze getallen geven een benadering van de ruimtevraag weer, deels doordat het referentiemodel van de gemeente Amsterdam niet direct toepasbaar is op de gemeente Gooise Meren. Dit wordt onder meer geïllustreerd door de opslagen voor openbaar groen, open water en speeplekken die in het referentiemodel in tabel 2 doorgevoerd is. Ook op andere punten zal de ruimtevraag naar specifieke maatschappelijke voorzieningen, bijvoorbeeld op het gebied van spelen, anders uitpakken in de gemeente Gooise Meren dan in de gemeente Amsterdam. Daarnaast zouden vrijkomende panden vanuit de detailhandel een kans kunnen vormen om maatschappelijke voorzieningen op bijvoorbeeld het gebied van zorg te huisvesten zonder dat daar aanvullende ruimte voor vrijgemaakt hoeft te worden. In beide gevallen is het Amsterdamse referentiemodel niet direct toepasbaar op de situatie in gemeente Gooise Meren. De berekeningen bieden, ondanks de onzekerheden die hiermee samenhangen, wel op hoofdlijnen inzicht in de additionele ruimtevraag vanuit maatschappelijke voorzieningen.

Figuur 2: Indicatief ruimtebeslag woningbouw in de gemeente Gooise Meren.

1.2.2 Biodiversiteit

De gemeente Gooise Meren heeft haar ambities voor biodiversiteit vormgegeven in het *Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren* (Gemeente Gooise Meren & RPS advies- en ingenieursbureau bv, 2021). De activiteiten zijn gericht op een aantal specifieke doelsoorten en volgsoorten. De gemeente richt zich op aanpassing van maaibeheer (sinusbeheer) en verschraving, op natuurvriendelijke oevers en fauna-uittreedplaatsen, op faunapassages voor bever, otter, ringslang en eekhoorn om de snelwegen A1 en A6 te kunnen kruisen, en op diverse kleinschalige voorzieningen als groene passeerbare omheiningen, broeihopen, nestplaatsen en insectenhoeven, op maatregelen aan beplanting (behoud oude bomen, aanplant inheemse struiken en bomen, tiny forests e.d.) en op maatregelen gekoppeld aan de bebouwde omgeving (sedumdaken, geveltuinen, boomspiegels met kruiden, verwerken van snoeihout in takkenrillen e.d.). Verder richt de gemeente zich op particulieren, zoals via de website www.duurzaam.gooisemeren.nl waar particulieren informatie kunnen vinden over het verduurzamen van de omgeving, en op partijen als natuurorganisaties, spoor- en wegbeheerders, agrariërs en inwonersplatforms, die op hun eigen wijze een bijdrage kunnen leveren aan biodiversiteit.

Voor vrijwel alle activiteiten geldt dat ze niet leiden tot ruimteclaims buiten bestaande natuurgebieden en groen. De ingrepen kunnen plaatsvinden op bestaand (groen) terrein of gaan gepaard met zeer weinig ruimtebeslag. Het biodiversiteitsactieplan bevat bijvoorbeeld geen budget voor aankoop van gronden voor omzetting naar natuur.

1.2.3 Landschap

Het is niet geheel helder waarom de Commissie voor de m.e.r. het thema landschap noemt. Er is binnen de gemeente Gooise Meren en bij haar voorlopers de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum, geen sprake van expliciet landschapsbeleid, en dus ook geen ruimtevraag tot gevolg.

1.2.4 Mobiliteit

De gemeente Gooise Meren heeft haar ambities voor mobiliteit vormgegeven in de *Mobiliteits- en Parkeervisie Gooise Meren 2040* (Gemeente Gooise Meren, 18 maart 2021). De uitwerking van de mobiliteits- en parkeervisie is nagelopen op mogelijk (extra) ruimteveragende ontwikkelingen:

- De veiligheidsmaatregelen vergen in principe alle minder ruimte of leiden tot efficiënter gebruik van de ruimte, namelijk 30 km/uur-wegen, schoolzones bij basis- en middelbare scholen, shared spaces (weggebruikers mengen zich in de openbare ruimte zonder duidelijke verkeersregels), en fietsstraten (de auto is 'te gast').
- Om de leefbaarheid te vergroten wil de gemeente de dominantie van parkeren terugdringen, door de auto niet meer vanzelfsprekend de eerste rechten op het gebruik van de openbare ruimte te geven ('parkeren voor de deur'). Dit kan ruimteneutraal, maar bij gestapeld en geconcentreerd parkeren zou dit zelfs ook kunnen leiden tot vermindering van ruimtegebruik voor parkeren in de gemeente.
- Voor innovatieve en duurzame mobiliteit zet de gemeente onder andere in op stimulering van fietsgebruik en op meer elektrisch vervoer, bijvoorbeeld door verdichting van het aantal laadpalen. Dit is ruimtebesparend resp. ruimteneutraal.
- Gooise Meren wil de bereikbaarheid in brede zin vergroten door verbeteren van de doorstroming op het hoofdwegennet, door voetgangers en fietsers een prominentere plek te geven, door fietsgebruik aan te moedigen met fietspaden en fietsvoorzieningen als stallingen, stimuleren van OV-knooppunten, en door autoluw maken van de centra van Bussum, Naarden Vesting en Muiden. Specifieke voorzieningen als fietsstallingen vergen wellicht enige ruimte, maar door het geconcentreerd stallen wordt ruimte gecreëerd in het publieke domein. Dit type maatregelen vergt derhalve geen ruimte of spaart wellicht zelfs ruimte.
- Het parkeren wil de gemeente optimaliseren, onder andere door een parkeerverwijssysteem, door vrachtwagen parkeren te plannen, en met tariefdifferentiatie. Verder zet de gemeente in op lagere parkeernormen voor gebieden waar hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) is (nu zijn dat nog de NS-stations). Deze maatregelen leiden tot een efficiëntere benutting van parkeercapaciteit en zouden dus grosso modo ruimtebesparing opleveren.

Er staan binnen de gemeente Gooise Meren geen nieuwe gemeentelijke autowegen of -aansluitingen in de planning, die aanzienlijke ruimte zouden kunnen vragen. Er liggen ook geen plannen voor (nieuwe) verbredingen van rijkswegen of provinciale wegen in de gemeente Gooise Meren. De woningbouwopgave houdt rekening met de mobiliteits- en parkeerinfrastructuur die benodigd is in de betreffende plannen en is in de betreffende ruimteberekeningen verdisconteerd (zie onder 1.2.1).

Hier dient de kanttekening gemaakt te worden dat er geen verkeersmodel is en dat we dus weinig inzicht hebben in het huidige verkeersbeeld en ontwikkelingen richting 2040. We hebben dus buiten de vrij kwalitatieve Mobiliteitsvisie weinig grip op opgaven die buiten het zicht van de Mobiliteitsvisie ruimte zouden moeten vragen om de bereikbaarheid op peil te houden. Aanbeveling van de Commissie is om een verkeersmodel op te stellen (zie <https://www.commissiomer.nl/adviezen/3665>).

1.2.5 Recreatie

Er is één expliciet recreatiedocument bekend van de gemeente Gooise Meren, namelijk de *Kustvisie Gooise Meren* (OKRA Landschapsarchitecten, 12 mei 2020). Hierin staat een zestal aanbevelingen aan de gemeente Gooise Meren. Enkele daarvan zouden in principe extra ruimte kunnen vergen. Dit is echter nog niet in planvorming omgezet, en derhalve is het bijkomende ruimtegebruik nog niet in te schatten. Het gaat om ontwikkeling van het 'trage' routenetwerk (fiets- en wandel infrastructuur op land), een uitvoeringsprogramma voor watersportfuncties aan de oevers van de Vecht en voor de herinrichting van de havens van Muiden, en toevoeging van nieuwe functies in het Naarderbos.

Uitbreiding van het 'trage' routenetwerk speelt overigens ruimer binnen de gemeente Gooise Meren, en kan dus ook elders dan langs de kust een zekere ruimteclaim opleveren, zij het beperkt omdat de breedte van nieuwe fiets- en wandelpaden beperkt is. Volgens de Ontwerpwijzer Fietsverkeer van het CROW dient een vrij liggend fietspad minimaal 2 meter breed te zijn. Maar hier dient soms nog een berm en eventuele bermsloot bij opgeteld te worden. Stel dat de gemiddelde breedte van een nieuw fietspad inclusief bermen/bermsloot dan 5 meter bedraagt, dan geeft dit bij een lengte van 10 km extra fietspad een ruimtebeslag van 5 hectare.

1.3 Conclusies en aanbevelingen

De inschatting van ruimteclaims voor diverse ambities blijkt lastig te zijn, maar er is wel een ordegrootte bepaald. In Tabel 3 zijn alle voorgaande ruimteclaims nogmaals op een rij gezet.

Tabel 2: Overzicht ruimteclaims ambities gemeente Gooise Meren.

Type ambitie	Indicatieve ruimteclaim	Opmerkingen, kanttekeningen
Woningbouw (bestaand, vastgelegd)	97 ha	Betreft Krijgsman, BOR gronden en Crailo tezamen.
Woningbouw (nieuw)	30 ha 51 ha 87 ha	Bij 60 woningen / hectare. Bij 35 woningen / hectare. Bij 20 woningen / hectare. Afhankelijk van de slagingskans om de woningbehoefte in te vullen op bestaande stedelijke locaties, door herstructurering, splitsing e.d. kan de ruimteclaim aanzienlijk beperkt worden.
Werklocaties	8-200 ha	Op basis van groei van aantal banen met 10.000, en sterk afhankelijk van type baan (vakgeschoold of kantoorbaan).
Energietransitie (zon)	250-370 ha	Op basis van regionale ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn, opgevat als opwek van duurzame elektriciteit binnen gemeentegrenzen gelijk aan verwachte stroomvraag voor 2040.
Biodiversiteit	Geen	Aanpassingen gepland op bestaande groen.
Landschap	Geen	Er is geen expliciet landschapsbeleid.
Mobiliteit	Geen	Er zijn geen ruimtevrage plannen, geen nieuwe wegen gepland.
Recreatie	0-5 ha	5 hectare bij 10 km nieuw fietspad.

Met name ambities binnen de gemeente Gooise Meren voor woningbouw, werklocaties en energietransitie leveren grote en botsende ruimteclaims op (zie figuur 1). Deze kwamen al aan bod in de botsproeven in het planMER. Met de aanvullend gegenereerde informatie is er nieuwe en/of detailinformatie beschikbaar gekomen bij het planMER. Bovendien is een beeld gegeven wat een keuze in woningdichtheid betekent voor de ruimteclaim.

De Commissie vroeg voor biodiversiteit, landschap, maatschappelijke voorzieningen, mobiliteit en recreatie om aanvullende ruimtevragen. Aanvullend op het planMER heeft dat opgeleverd dat de gemeente bij woningbouw invulling moet geven aan maatschappelijke voorzieningen. Deze ruimteclaim blijkt grofweg 10% van het totaal van sec woningbouw te zijn, en is dus een serieuze aanvullende ruimtevrager die wel eens over het hoofd wordt gezien. Daarbij leiden de ambities van de gemeente Gooise Meren op het vlak van openbaar groen, open water en speelplekken tot een aanvullende ruimtevraag van in totaal zo'n 35%. De vraag is of deze ambities stand kunnen houden samen met het voornemen van de gemeente om de woonopgave door inbreiding te realiseren. Waarschijnlijk is hier binnen de huidige bebouwde kom onvoldoende ruimte voor. Voor de andere aanvullend in beeld gebrachte ambities is de uitkomst dat deze geen substantiële ruimteclaims opleveren. Een kanttekening bij de berekeningen is dat het Amsterdamse referentiemodel niet direct toepasbaar is voor de situatie in Gooise Meren, maar de berekeningen geven wel op hoofdlijnen inzicht in de additionele ruimtevraag. Deze zal bij een verdere aanscherping van het referentiemodel op details veranderen.

Wat betreft de belangrijke opgave woningbouw, heeft de gemeente onder andere de keuze in welke dichtheden zij dit wil realiseren. Uit de berekeningen komt naar voren dat hoogbouw (60 woningen / hectare) een veel kleiner ruimtebeslag heeft en leidt tot voordelen op het gebied van clustering van maatschappelijke voorzieningen, bereikbaarheid per trein, lagere parkeernorm, vrijkomende ruimte voor andere maatschappelijke functies op

grondniveau. Een hoge woningdichtheid sluit mogelijk ook goed aan op de ambitie om een aanzienlijk deel van de nieuwe woningen betaalbaar te maken, in ieder geval in de toekomst (voor de BOR gronden wordt de ambitie 1/3 betaalbaar in het SPvE niet behaald).

Hoogbouw is mogelijk een oplossing die toegepast kan worden in het centrum van Bussum, maar is geen haalbaar alternatief voor veel andere delen van de gemeente. Hier zal een gemengd stedelijk woonmilieu met woningdichtheden van rond 35 woningen per hectare de voorkeur hebben. Het is het overwegen waard voor de gemeente om per verdichtingslocatie een door de initiatiefnemer uit te voeren onderzoek naar de verwachte effecten op het voorzieningenniveau verplicht te stellen. Een dergelijke verplichting zou opgenomen kunnen worden in het Omgevingsplan.

Bekend is al dat aan de randen van de woongebieden ruimte gewonnen kan worden op onderbenutte parkeerplaatsen en dat fietspaden en eventuele ecologische zones een continue, smalle strook ruimte door het landschap vragen. Op gebied van mobiliteit leidt een verkeersmodel tot meer inzicht in ruimtevragers. Op pagina 44 van het planMER staat vermeld dat de P+R locaties nog lang niet ten volle gebruikt worden: P+R Naarden is op werkdagen maar voor 23% bezet, in weekenden zelfs slechts 7%. Hier ligt dus een kans om ruimte te winnen, mogelijk liggen hier kansen voor woningbouw.

De oorspronkelijke ambitie om een 50/50 woon-werkbalans te bereiken is -mede op grond van het planMER- al afgefallen. Maar het is nog wel een uitdaging om te voorkomen dat binnenstedelijke verdichting voor wonen en informele werkplekken gaan botsen.

3. Aanpassing conclusie Passende beoordeling woningbouw en stikstof

Voor het thema 'Passend woonaanbod' in de Passende beoordeling op pagina's 166-167 staan de volgende tekstpassages:

"Het risico van toename van stikstofdepositie (en dus verzuring) zal beperkt worden doordat woonlocaties tegenwoordig gasloos worden aangelegd, en stikstofemissies van door aan locaties gerelateerde toename van verkeer door verschoning van het wagenpark steeds geringer worden.

Effectbeoordeling

Er zijn geen risico's op negatieve gevolgen op habitats en soorten in de omliggende Natura 2000-gebieden. De stoplichtbeoordeling is daarom groen."

De tekst dient als volgt te worden aangepast:

"Ondanks omschakeling van materieel voor de bouw van woningen naar niet-fossiele brandstof, toekomstige bewoning van gasloze woningen en het toepassen van niet-fossiel aangedreven mobiliteit in de toekomst, zal bij de bouw van de woningen en bij het gebruik van de woningen in de toekomst stikstof vrij gaan komen, die tot een toename van stikstofdepositie kan leiden op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zoals het Naardermeer en de Oostelijke Vechtplassen. Voor de betreffende woningbouwprojecten zal, in ieder geval voor de gebruiksfase, een Voortoets en eventueel een Passende beoordeling moeten worden gemaakt, op basis van berekeningen met de Aerijs-rekentool.

Effectbeoordeling

Er zijn risico's op negatieve gevolgen op habitats en soorten in de omliggende Natura 2000-gebieden. De stoplichtbeoordeling is daarom oranje."